

Noregs Kristelege Folkehøgskolelag

Til skolen

Rundskriv S 06-2018

Oslo, 26.02.2018

Generell tilbakemelding på selvevalueringsrapportene 2016-17

Høsten 2017 fikk alle NKF skolene tilbud om en tilbakemelding på sin selvevalueringsrapport for 2016-17. 17 skoler takket ja til dette tilbudet. De får tilsendt en egen tilbakemelding i løpet av kort tid.

Odd Haddal og Marie Wiland har samlet noen av de mer generelle tilbakemeldingene i et vedlegge til dette rundskrivet.

Ta gjerne kontakt med Marie Wiland, marie@ikf.no, hvis dere har spørsmål om dette.

Hilsen NKF

Tor Grønvik
daglig leder

Marie Wiland
rådgiver for skoleutvikling

Til alle skolene:

Bemerkninger om selvevalueringsrapportene

For skoleåret 2016-17 sendte 17 IKF-skoler inn sine selvevalueringsrapporter til NKF. Temaene fordelte seg slik:

1. Temaevalueringer: Aksjonsforskning og bærekraft

- a. Aksjonsforskning og bærekraft (2)
- b. Bærekraft og matkasting
- c. Miljø og bærekraft

2. Andre temaevalueringer:

- a. Globalt årshjul
- b. Eierskap til Afrika-prosjektet
- c. Godt skolemiljø: Fritidstilbudet
- d. Det psykososiale miljøet
- e. Kommunikasjon og læringsutbytte
- f. Livsmot og livsmestring
- g. Fraværsproblematikk
- h. Studiereisene
- i. Mentorprosjektet
- j. Søkersituasjonen

3. Generelle evalueringer: Hele skolen

- a. Helhetsevaluering og evaluering av elevopplegg
- b. Årsevaluering

Hovedtrekk fra selvevalueringsrapportene 2016-17

Innledning

Innledningsvis vil vi sitere fra NOU-en 2001:16: *Frihet til mangfold – Om folkehøgskolens rammevilkår*. Denne NOU-en fra Kvam-utvalget skisserer selvevalueringen i folkehøgskolen, noe som i etterkant ble en del av Folkehøgskoleloven (2002).

- "Godkjenning av selvevaluering trenger ikke å være knyttet til det faktum at en skole når eller ikke når sine mål, men at selvevalueringen benyttes som et effektivt verktøy for utvikling."
- "For å få gode selvevalueringsprosesser er det nødvendig å ha sterk medvirkning fra personalet."

- "Det er viktig at selvevalueringen ikke bare blir en «øvelse» som utføres av institusjonens administrasjon og ledelse. For å oppnå aktiv deltakelse av personalet må selvevaluering bli en naturlig del av den daglige driften, og et verktøy i en kontinuerlig utviklingsprosess."

Lov og forskrifter understreket også betydningen av elevmedvirkningen.

Skolene har etter hvert opparbeidet lang erfaring og til dels stor kompetanse i selvevaluering. Denne kompetansen kan deles inn i flere områder, som ferdigheter i rapportskrivning og i prosessarbeidet med skoleutvikling, gjennomføring og oppfølging av arbeidet. I denne omgang er det rapportene vi konsentrerer oss om, med sideblikk til de andre sidene.

Verdigrunnlaget

Det er flere av evalueringsrapporter som i år drøfter konkret sammenhengen mellom skolens verdigrunnlag og prosjektene som omtales under kvalitetsutviklingen.

Det er også slik at verdidokumentene ikke er ment å være statiske, men bør iblant være gjenstand for gjennomtenking og eventuelt språklig fornyelse. Spesielt er verdidokumentene viktige ved strukturendringer, som nye linjer eller ny eier. Drøftingen av utviklingstemaer og prosjekter (kvalitetsutviklingen) bør knyttes til skolens egne verdier.

En "travel folkehøgskolehverdag"

Det ligger et lite paradoks her. De aller fleste skolene har rutiner og prosedyrer for arbeidet med selvevalueringen, hvordan årets prosess skal gjennomføres, osv. Det skinner imidlertid bedre gjennom i år enn i fjor at noen skoler sliter med å integrere arbeidet med kvalitetsutviklingen i resten av skolens arbeid. I en travel folkehøgskolehverdag oppfattes prosessen ofte som et tilleggskrav som ikke er en naturlig del av skolens travle og mangfoldige hverdager. Spørsmål som hvilke ressurser som skal settes inn, og i hvilken grad prosjektet har sammenheng med elevenes læring og utvikling, virker uforløst hos flere skoler.

Skolen som blir borte

Et trekk som kanskje er tydeligere i år enn tidligere, er at i flere rapporter er temaet for kvalitetsutvikling så grundig skildret at resten av skolen "blir borte" i rapporten. Med det mener vi at beskrivelsen av det ene utviklingsområde eller prosjekt tar omtrent all plass i rapporten og at skolens andre oppgaver og aktiviteter i liten grad blir nevnt. Ordet "kvalitetssikring" er enten ikke nevnt, eller det er ikke diskutert i det hele tatt under andre begreper. Som regel skyldes

dette at ønsket om å gi tilstrekkelig plass til en arbeidskrevende og ofte interessant prosess skyver det daglige arbeidet til side.

Målgruppe

Rapporten er i første rekke stilet til Udir som et offentlig tilgjengelig dokument, slik at også andre, som for eksempel familier, privatpersoner, forskere, journalister og politikere, har rett til å lese den. I forhold til i fjor er noen av årets evalueringer mer generelle, ikke så "private" og interne som tidligere. Den andre målgruppen er skolens eget personale og styre. Flere rapporter inneholder relativt detaljerte funn fra skolens indre liv og danner et godt utgangspunkt for oppsummering av og læring om skoleåret som var. Utenforstående lesere vil nok sette pris på en lettere tilgjengelig versjon, men det viktige er at rapporten oppfyller formelle krav og er til nytte for skolens videre arbeid.

Bakgrunnsopplysninger

Spørsmålet reiser seg om det er nødvendig å gjenta alle bakgrunnsopplysninger hvert år, som eierforhold, verdigrunnlag, størrelse, osv. Ja, en konsis versjon er nødvendig, siden både skolen daglige drift og forbedringsarbeidet skal skje i tråd med verdiene og målsettingen, og leseren trenger dette fundamentet for å forstå både prosesser og tolkninger i rapporten. Skolen kan imidlertid, slik flere gjør, utarbeide en kort oversikt, et kjapt bilde, som er med hvert år, i begynnelsen av rapporten eller som vedlegg. Udir kan relativt greit finne opplysninger i tidligere rapporter, men dette er ikke like lett for andre lesere

Lovens formål

Mange skoler skriver at rapporten et "svar" på lovkravet om selvevaluering, og nevner formålet om allmenndanning og folkeopplysning og verdigrunnlag. Selvevaluering skal rapporten gjenspeile formål og verdier, og det neppe nødvendig med lengre utredninger om lov og forskrifter.

"Overkill"

Tallmaterialet kan iblant bli overveldende. Og detaljert. Det er neppe mange lesere som går gjennom de mange skårene, (de mange) prosent- (og eventuelt) prosentpoengforskjellene i materialet. Tolkningen er det som er av størst interesse.

Prinsippet om "*less is more*" gjelder etter vårt skjønn for selvevalueringsrapportene. De varierer fra 5 til 47 sider. De korte rapportene har helt tydelig Udir som målgruppe, uten de mange detaljer om tall og drøftinger i personalet som en intern rapport ville kreve. De lengste rapportene er svært grundige, men inneholder iblant mange detaljer på et nivå som kan avlede

oppmerksomheten fra de store linjene. Lange oversikter over tallmaterialet fra spørreundersøkelser kan kanskje med hell legges i vedlegg, eller oppsummeres med viktige tendenser (og tall) i rapporten. Flere skoler skriver at undersøkelsene er tilgjengelige på skolen. Her må skolen selvsagt vise skjønn og tenke på personvern og taushetsplikt.

Personvern

Rapportene er helt klart meget (og mer) forsiktige i sin omgang med opplysninger som kan falle inn under bestemmelser om personvern og taushetsplikt. Det er færre eksempler på for eksempel omtaler av negative (og positive) tendenser på navngitte linjer. Personvern og taushetsplikt krever balansegang. Vi ser ingen overtramp i rapportene, men i svært mange tilfeller kan vi relativt enkelt finne fram til navnene på de personene som undersøkelsene gjelder. Når linjenavnet angis, vet vi jo fra skolens hjemmesider så godt som alltid hva læreren heter. Det samme gjelder kommentarer om for eksempel vaktmester, internatleder og andre som skolen bare har én ansatt av. Selv Udir, eventuelle forskere og andre med *legitim* interesse bør ikke få tilsendt et ikke-anonymisert materiale uten godkjenning og klarering.

Psykososialt miljø

Ordet "psykososial" dukker opp i vårt materiale. Ifølge Udir er skolens psykososiale miljø "hvordan ansatte og elever oppfører seg overfor hverandre ... mellommenneskelige forhold, det sosiale miljøet ... hvordan elevene opplever læringssituasjonen". Hva er forskjellen mellom sosialt miljø og psykososialt miljø? Hva er forskjellen mellom å arbeide med det psykososiale miljøet og sosialpedagogisk arbeid? Det er kanskje på tide å friske opp det etablerte og tradisjonelle uttrykket *sosialpedagogisk arbeid*, men noen vil hevde at dette arbeidet er en del av skolens psykososiale miljø, siden det i første rekke er lærerpersonalet som har sosialpedagogiske oppgaver.

Vedlegg

Det bør være et rimelig forhold mellom rapport og vedlegg. Rapporten bør ikke være skrevet slik at utenforstående føler seg tvunget til å lese vedlegget for å forstå hva den inneholder. Vedleggene er til tilleggsopplysninger og informasjon til spesielt interesserte.

Hovedinntrykk av rapporten

Hvilket inntrykk sitter leseren igjen med? Fortellingen om og formidlingen av skolen kan være tydelig (med klare punkter og presist språk), interessant (en god narrativ rapport) eller et "privat" og internt dokument som formidler lite om skolen. Et fargerikt språk med elevutsagn og eksempler vil glede leserne, men da bør referansene få leserne til å lese videre, ikke stoppe opp og lure på hva dette skal bety.

Et annet spørsmål er i hvilken grad selvevalueringsrapportene fungerer som del av skolens historiske arkiv. Rapportene gjennomsyres av en forståelse av hva folkehøgskole er, og de vil kunne være viktige kilder for skolens jubileumsskrifter. Både av historiske hensyn og av hensyn til leserne vil flere rapporter være lettere tilgjengelig med en bedre balanse mellom fortellingen (det narrative) og rapporteringen (prosedyrene). Uansett, flere av rapportene ville styrkes som leseopplevelser med flere eksempler og knagger å henge diskusjonen på.

Rapportene viser et aktuelt og samfunnsengasjert skoleslag med genuin interesse for et forbedringsarbeid der elever og personale arbeider sammen i et utfordrende felles miljø. Samtidig viker skolene ikke unna å sette kritisk søkelys på seg selv, som mange av temaene viser, for eksempel bærekraft og utenlandsreiser. Slike tilnærminger kan bidra til kontinuerlig oppmerksomhet på hva god folkehøgskole er.

Kvalitet

Siden selvevalueringen vektlegger både kvalitetssikring og kvalitetsutvikling, kan en kort diskusjon av begrepet *kvalitet* være på sin plass. Det er i prinsippet to måter å forklare kvalitet på. Den ene er *opplevd* kvalitet, den andre er at "produktet" tilfredstiller visse *standarder*. Kvalitet har både med standard og opplevelse å gjøre.

En "folkelig" definisjon er at kvalitet er at "jeg vet hva det er når jeg opplever det" (I know it when I see it): Kvalitet, i likhet med for eksempel skjønnhet, er avhengig av øyet som ser. Opplevd kvalitet er evnen til å tilfredsstille kundens eller brukerens krav og forventninger.

På en folkehøgskole kan kvalitet også oppfattes som en standard basert på skolens prosesser, rammevilkår og verdier. Førsteklasses kvalitet betyr høy standard. Hvem er denne kvaliteten til for? En hel rekke interesseparter, i første rekke elevene, men også skolens personale, sammen med familie, samfunnet og mange andre.

I skolevurderinger trekkes ofte tre kvalitetsbegreper fram: resultatkvalitet, prosesskvalitet og strukturkvalitet. *Resultatkvalitet* dreier seg om det helhetlige læringsutbyttet, om kunnskaper, ferdigheter og holdninger. *Prosesskvalitet* og *strukturkvalitet* er forutsetninger for resultatkvalitet. Dette er et hierarkisk system, der resultatkvaliteten er overordnet. Dette synet på kvalitet kaster også lys over folkehøgskolens selvevaluering.

Kvalitetsnivåer

Kvalitetsgulv er et uttrykk som brukes til å signalisere en standard, en tilfredsstillende kvalitet, der skolen har kompetente lærere, egnede lokaler, tilfredsstillende mat. Under dette gulvet, dette nivået, bør skolen ikke være, og mange selvevalueringer går ut på å undersøke om elevene er tilfredse med "gulvstandarden" (god mat? hyggelige lokaler? godt fellesskap?). Iblant er det nyttig å løfte blikket og foreslå tiltak som hever gulvnivået ved at skolen introduserer attraktive og overraskende løsninger, ikke bare tiltak som skal reparere eller lakkere gulvet. Med andre ord, skolen kan gjøre "brukeren" enda mer tilfreds, ikke bare arbeide med å gjøre misfornøyde elever fornøyd. For eksempel: Da spennende utenlandsturer først ble innført, var de attraktive og overraskende fornyelser som lå over gulvnivået, nå er de blitt en del av gulvet. (En helt annen diskusjon er jo om mange av turene bør være en del av gulvet.)

Kvalitetssikring og kvalitetsutvikling

På noen skoler er all selvevaluering, kvalitetssikring og kvalitetsutvikling hovedsakelig knyttet til den daglige driften. Det konkrete daglige arbeidet danner utgangspunkt for hvilke holdepunkter som utløser kvalitetssikring og kvalitetsutvikling. Skolen trenger ikke vente for å samle inn opplysninger på et skjema som man ser med egne øyne i daglige situasjoner. Prosedyren blir den daglige kontakten med elevene. Og skolen kan registrere situasjonen og tiltakene i en perm. Evaluering består stort sett i å oppdage ting som kan bedres: Dette fungerer ikke som det skal.

En annen tilnærming sier at kvalitetsutvikling gjelder de store linjene. Spørsmålet som ligger under, kan formuleres omtrent slik: "På hvilke(t) område(r) har skolen i år arbeidet (systematisk) for å bli bedre?" Det er ikke nødvendig med et konkret "forskningsspørsmål," i rapporten er det tilstrekkelig å fortelle hva temaet er (for eksempel "en bærekraftig skole" eller "bærekraft i teori og praksis"). Tidligere års erfaringer og drøftinger kan (og bør) også klinge med i rapporten.

I denne sammenhengen gjelder kvalitetssikring det daglige arbeidet. Spørsmålet som ligger under, er omtrent slik: "Har skolen i år (i alt vesentlig) fungert etter planene og oppfylt målsettingene ('løftene til elevene')?" Punktet kan begynne med en kort oversikt over skolen ("Skolen har allmenn pedagogisk profil, og de 85 elevene var fordelt på seks linjer ...")

Det finnes flere måter å nærme seg forbedring på. Skolen kan vurdere rammeforholdene (strukturen og strukturprosesser som markedsføring og timetall på reiser), eller elevenes vekst og læringsprosessen (som linjer, dialog, sosialpedagogikk). Det er en ofte gjentatt observasjon at elevene i begynnelsen av året identifiserer seg med linjene (jeg går på idrettslinja), men ved årets slutt identifiserer de seg med skolen. Det er skapt et helhetlig fellesskap på skolen. En slik holdningsendring og styrking av fellesskapet er eksempel på de læringsprosesser som er typiske for folkehøgskolen og som kan undersøkes nærmere.

Uansett tilnærming bør det komme klart fram hva skolen mener med begrepene kvalitetssikring og kvalitetsutvikling.